

3. Любашенко О.В. Українська мова : активні методи і форми навчання у вищій школі : [навчальний посібник] / Любашенко О.В. – К. : «ТОВ УВПК Екс. об.», 2005. – 144 с.
4. Машбиц Е.И. Психологические основы управления учебной деятельностью : [методическое пособие] / Машбиц Е.И. – К. : Вища школа, 1987. – 224 с.
5. Остапенко Н.М. Теорія і практика формування лінгводидактичних компетентностей у студентів філологічних факультетів ВНЗ / Остапенко Н.М. – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2008. – 330 с.
6. Симоненко Т.В. Теорія і практика формування професійної мовнокомунікативної компетенції студентів філологічних факультетів : [монографія] / Тетяна Володимирівна Симоненко. – Черкаси : БРАМА, 2006. – 328 с.

Стаття надійшла до редакції 29 липня 2014 року

УДК 342.728.3

Галина Корицька
(м. Запоріжжя, Україна)

СУЧАСНІ МЕРЕЖЕВІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ В НАВЧАННІ УЧНІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ: БЛОГ-ТЕХНОЛОГІЇ

У статті визначено особливості ефективного використання блог-технології в процесі навчання учнів української мови, означено основні підходи до її створення та доцільності використання в ЗНЗ. Ефективна технологія, що посідає чільне місце в мережі Інтернет, забезпечує створення інтелектуальних продуктів, змістовне спілкування учня й учителя, обговорення актуальних проблем тощо. Досліджуючи питання класифікації блогів, враховуючи певний досвід їхньої розробки та акумулюючи різноманітні підходи до створення навчального ресурсу, ми висловлюємо власне бачення класифікації.

Ключові слова: блог-технології, блог, блогери, блогосфера контент, соціальні сервіси, українська мова, учні.

В статье определены особенности эффективного использования блог-технологии в процессе обучения учащихся украинскому языку, отмечены основные подходы к ее созданию и целесообразности использования в ОУЗ. Эффективная технология, которая занимает ведущее место в сети Интернет, обеспечивает создание интеллектуальных продуктов, содержательное общение ученика и учителя, обсуждение актуальных проблем и т.д. Исследуя вопрос классификации блогов, учитывая определенный опыт их разработки и аккумулируя различные подходы к созданию учебного ресурса, мы выражаем свое видение классификации.

Ключевые слова: блог-технологии, блог, блоггер, блогосфера, контент, социальные сервисы, украинский язык, ученики.

The article defines the features of effective use of blogging technology in teaching students the Ukrainian language, the basic approaches to its creation and usefulness of CEI have been signified. Effective technology that has firmly established itself on the Internet, ensuers the creation of intellectual products, meaningful communication between student and teacher; the discussion between the teacher and the pupil, the discussion of urgent questions and the other poits. We view our own poi of view to the exploring of blogs classification, including some experience in their developing and accumulating of the variety of approaches to creat educational resources.

Key words: Blog technologies, blog, blogger, blogosphere, content, social services, Ukrainian language, students.

Розвиток освітнього середовища в епоху інформаційного буму неминуче призводить до активізації використання електронних форм навчання, розширенню мережевого світу, бурхливого розвитку електронних дисциплін із новими дидактичними та методичними закономірностями. За певних обставин виникають нові пріоритети в розвитку педагогіки, що пов'язані з базовими категоріями процесу навчання, такими, як засоби навчання й готовність педагога ефективно працювати в діапазоні електронного формату. З розвитком електронної лінгводидактики теорія й практика навчання української мови забезпечуватиме вчителю ефективне використання в навчально-виховному процесі електронних, цифрових і телекомунікаційних технологій. Зауважимо, що під впливом динамічного їхнього розвитку істотних змін зазнає й дидактика – загальна теорія навчання предмета, в нашому випадку мистецтво навчання мови в електронному форматі.

Модернізація сучасної освіти, стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій у ХХІ ст. сприяє активному й успішному впровадженню в навчально-виховний процес загальноосвітніх

закладів мережних сервісів другого покоління. Ефективні технології, які посідають чільне місце в мережі Інтернет, забезпечують створення інтелектуальних продуктів, змістовне спілкування учня й учителя, обговорення актуальних проблем тощо. Мережева комунікація (мережевий бум) переходить на сучасний, якісний рівень.

Останнім часом, із метою оптимізації та інтенсифікації навчального процесу, в освітній практиці загальноосвітніх навчальних закладів використовують технології Веб 2.0, які не вимагають спеціальних знань мови програмування, а простота й зручність у використанні дає змогу економно витратити час. Для того, щоб бути повноправним членом електронного суспільства, важливо знати інструменти Веб 2.0, які сприятимуть співпраці між учнями й учителем, забезпечуватимуть створення та обговорення навчального контенту, обмін інформацією тощо.

На сьогодні ми розглянемо один із найбільш популярних сервісів технології Веб 2.0 – блог та ефективність його використання для організації навчально-пізнавальної діяльності учнів ЗНЗ під час вивчення української мови.

Варто зазначити, що до проблеми використання блогів у навчанні предмета зверталися як вітчизняні, так і зарубіжні вчені: М. Бовтенко, М. Бухаркіна, М. Курвайтіс, Т. Павельєва, М. Попова, П. Сисоєв, Г. Стеценко, А. Філатова та інші. У дослідженнях з'ясовувалися дидактичні властивості й функції блог-технології, особливості використання, переваги та недоліки їхнього застосування в освітньому процесі вищої школи тощо. Проте в сучасній педагогічній літературі проблема використання можливостей блог-технології в процесі навчання української мови у ЗНЗ залишається недостатньо висвітленою.

Мета нашого дослідження полягає в науково-методичному обґрунтуванні, у визначенні особливостей ефективного використання блог-технології в процесі навчання учнів української мови.

Блог (англ. *blog*, від *web log* – інтернет-журнал подій, інтернет-щоденник, онлайн-щоденник) – веб-сайт, в основний зміст якого регулярно додаються записи, що містять текст, зображення або мультимедіа. Для блогів характерні недовгі записи тимчасової значущості, упорядковані у зворотному хронологічному порядку (останній запис зверху). Відмінності блогу від традиційного щоденника зумовлюються середовищем: блоги зазвичай публічні й передбачають сторонніх читачів, які можуть вступити в публічну полеміку з автором (у коментарі до блогзаписів або у своїх блогах). Людей, які ведуть блог, називають блогерами. Сукупність усіх блогів мережі прийнято називати блогосфера.

Першим блогом вважається сторінка Тіма Беренеса-Лі. Більш широке поширення ресурси отримали з 1996 року. У серпні 1999 року комп'ютерна компанія «Pyra Labs» із Сан-Франциско відкрила сайт Blogger.com, який став першою безкоштовною блоговою службою [3].

Досліджуючи проблему систематизації блогів, ми виявили такі класифікації.

Класифікація веб-журналів (за Г. Стеценко) [8]

1. *За автором/авторами*: особистий (ведеться від імені однієї особи); «прозорий» (ведеться від імені невідомої особи); колективний (ведеться групою осіб за правилами, визначеними автором веб-журналу); корпоративний (ведеться працівниками однієї організації).
2. *За типом інформаційних даних*: текстовий; графічний; звуковий; відеожурнал; комбінований.
3. *За змістом*: авторський (публікації належать автору); моніторинговий (публікації інших авторів за їх згодою); цитування (розміщення цитат з інших веб-журналів).
4. *За технічною основою*: використання власної веб-платформи; використання веб-сервісу; використання мобільного веб-журналу.
5. *За рівнем доступу*: вільнодоступний; обмежена доступність веб-журналу.

Класифікація блогів (за А. Філатовою) [10]

1. *За авторським складом*: викладацький (*tutor blog*) (ведеться викладачем, включає в себе навчальний план, завдання для студентів, тематичні посилання на ресурси Інтернету; студентський (*learner blog*) (належать окремим студентам або малим групам, які працюють над спільним проектом); колективний блог курсу (*class blog*) (є спільним простором викладача й навчальної групи, використовується для ведення обговорень за темами курсу).
2. *За типом мультимедіа*: текстовий; підкаст (основний зміст – особисті аудіозаписи навчального характеру (лекції, декламування віршованих творів, монологи на задані теми); фотоблог; відеоблог; мультимедійний блог.
3. *За формою*: макроблоги; мікроблоги (140–200 символів).
4. *За ступенем інтегрованості в навчальний процес*: основний або колективний; підтримуючий блог студента (студентів) або викладача.

5. *За наданням права брати участь в дискусіях і публікувати повідомлення:* відкриті; закриті.

Досліджуючи питання класифікації блогів, враховуючи власний досвід їхньої розробки та акумулюючи різноманітні підходи до створення навчального ресурсу ми *рекомендуємо* таку класифікацію:

1. *За видом:* (блог-чернетка, блог-проект, блог-партія, блог-ЗМІ, блог-візитна картка, блог-щоденник, блог-посилання, просто блог, предметний блог, блог класного керівника, блог шкільного (районного МО), кафедри, тематичний блог, блог-звіт).

2. *За функціональною ознакою:* навчально-методичні; методичні; навчальні; допоміжні; контролюючі.

3. *За авторським складом:* учительський (включає навчальний план, завдання для учнів, тематичні посилання на ресурси Інтернету); учнівський; колективний блог класу.

4. *За типом подання інформації:* комбінований (об'єднує текстовий, фото-, відео- мультимедійний блоги).

5. *За формою:* макроблоги (великий обсяг навчальної інформації); мікроблоги (обмежений обсяг (140–200 символів), носять неформальний характер).

6. *За ступенем інтегрованості в навчальний процес:* одноосібний або колективний (заснований на певній навчальній темі); підтримуючий блог учня (учнів) або вчителя.

7. *За рівнем доступу:* відкриті (блог відкритий для широкої аудиторії Інтернету); закриті (учитель вирішує, кому надати доступ до блогу. Цей вибір визначається рівнем володіння мови, складністю проблеми, яка обговорюється, метою теми, часовими рамками, особливостями комп'ютерно-опосередкованої комунікації).

Для організації навчально-пізнавальної діяльності учнів під час вивчення української мови вчителю доцільно створити навчальний блог, який сприяв би вирішенню таких методичних завдань: поповнення словникового запасу; формування й удосконалення орфографічних, граматичних навичок; формування й удосконалення навичок читання, говоріння та письма; формування й удосконалення навичок аудіювання на основі аудіотекстів мережі Інтернет, а також аудіотекстів, підготовлених педагогом; удосконалення вміння монологічного й діалогічного висловлювання на основі проблемного обговорення матеріалів мережі або в процесі комунікації за допомогою комунікативних сервісів та Інтернет-засобів; підвищення рівня комунікативної компетенції; удосконалення комунікативних навичок за допомогою інтерактивних служб і сервісів мережі; ознайомлення учнів з культурологічними реаліями, що включають мовний етикет, особливості мовної поведінки різних народів в умовах спілкування, особливості культури, традицій країни тощо.

Безумовно, як свідчить практика створення такого електронного ресурсу, існують цілком природні проблеми психологічного, технічного характеру, негативний відтінок має й людський фактор («для чого?», «обійдуся», «не готовий» тощо). Сучасному електронному освітньому середовищу потрібен педагог нового типу, який здатний створювати предметний курс на основі електронних засобів навчання нового покоління, який володіє методикою навчання предмета на основі широкого діапазону інформаційно-комунікаційних технологій, який спроможний розробляти нові навчальні матеріали з урахуванням розвитку профільних і суміжних електронних дисциплін [4]. Для зняття суто психологічного бар'єру вчителя варто поступово підводити до думки, що жити в інформаційному суспільстві й не володіти новітніми технологіями – абсурд. Не змушувати, лякаючи зняттям категорій, звань, а створювати умови для виявлення бажання тягнутися до нового. Не ідеалізуємо. Але під час проходження курсової перепідготовки вчителів української мови і літератури, під час роботи творчих груп виявляються бажання освоювати щось нове. І якщо вчора це було рано, то завтра буде запізно, бо електронний світ змінюється щомиті. У реальному освітньому процесі варто визначити основні складові електронного навчання, окреслити алгоритм створення певного ресурсу. Слушно, на нашу думку, зауважує Л. Раїцька: «Використання блогів у навчальному процесі повинно мати чітке методичне обґрунтування. В іншому разі робота у блогах матиме хаотичний характер і навряд чи сприятиме досягненню поставлених цілей [7, с. 67]».

Зупинимося на основних підходах до створення блог-технології та доцільності її використання під час навчання учнів української мови. Аналіз наукових праць [5; 7; 8; 9; 10] дозволив нам виокремити складові блог-технології: призначення блогу, визначення мети та функцій, які повинен він забезпечувати; моделювання структури блогу: зміст, тематичні розділи (сторінки), гаджети, плагіни; вибір платформи та створення блогу; розміщення в блозі навчально-методичного контенту; створення правил, які регламентуватимуть частоту розміщення повідомлень, їхній обсяг, кількість

гіперпосилань, необхідність дотримання теми обговорення (правила варто розробляти разом з учнями).

Безперечно, дидактичні й методичні можливості блогу забезпечують певні засоби навчання, що реалізуються в різних способах презентації інформації, системі завдань і контролю, а також у певних функціях учителя. Очевидно, що педагог повинен мати певні вміння вільно користуватися соціальними сервісами Веб 2.0 та готовність використовувати їх для організації навчально-пізнавальної діяльності учнів. Зауважимо, що навички створення блогів школярі отримують вже в 10 класі [1, с. 6].

Практичне застосування блог-технології в роботі з учнями дає можливість стверджувати, що процес створення навчального блогу для школярів має свої певні особливості (приклади таких навчальних ресурсів: «Камертон філолога» (<http://korycja50.blogspot.com>), «Камертон філолога: відлуння» (<http://korycja-kamerton.hol.es>), «Евепест філології» (<http://tsybuljanskabigmirnet.blogspot.com>), «Філологічна скарбничка» (<http://blogvilolohhahula.blogspot.com/p/blog-page.html>). На сторінках учителі розміщують різнопланові завдання; дидактичний матеріал; тексти для читання та аудіювання; посилання на інформаційно-довідкові інтернет-ресурси, онлайн-словники; добирають тексти соціокультурної тематики; пропонують перевірку знань; інтегрують різні зовнішні додатки (флеш-ролики, відео-, аудіофайли, стрічки новин, чат, гаджети). Крім того, досить широко представлені в мережі колекції гаджетів, які будуть корисні як учителям, так і учням («Календар свят та подій», «Афоризм дня», «Корисні посилання» тощо). Чат блогу надає можливість учневі й у позаурочний час спілкуватися з учителем (таку форму роботи використовує вчитель української мови та літератури Мелітопольської ЗОШ І-ІІІ ст. № 11 Г.А. Шиліна, яка вже другий рік навчає учнів української мови дистанційно (http://shilina-galina.blogspot.com/p/blog-page_11.html)).

Зазначимо, що в процесі впровадження блогів у навчальний процес обов'язковим є зворотний зв'язок й аналіз результатів. Адекватне використання блог-технології в навчально-виховному процесі сприятиме його інтенсифікації та оптимізації, посилюватиме інтерес школярів до самого процесу навчання, забезпечуватиме взаємовигідну співпрацю між учнем й учителем, уміння працювати в групі.

Наша публікація не вичерпує всіх аспектів порушеної проблеми й потребує подальших наукових розвідок, предметом яких ми вбачаємо більш детальний аналіз можливостей навчальних блогів для організації самостійної, науково-дослідницької роботи учнів під час вивчення української мови.

Розглядаючи особливості використання блог-технології для організації навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроках української мови, ми дійшли висновку, що застосування її в процесі вивчення української мови сприятиме розширенню світогляду школярів; побудові міжособистісних відносин та посиленню відповідальності за результати власної роботи. Інтерактивність блог-технології потребує від користувачів нової генерації знань, умінь створення національного мережного контенту, участі в нових формах навчально-пізнавальної діяльності. На перспективу варто проводити дослідження доцільності використання й інших Інтернет-технологій: підкастів, вікі, електронної пошти, форумів, чатів тощо.

Література

1. Аджимян О.Р. Програма спецкурсу «Мережеві технології Веб 2.0» (9–11 класи) / О.Р. Аджимян, І.М. Сокол // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2013. – № 4. – С. 44–48.
2. Астахова Е.В. Использование блогосферы для повышения уровня информационной культуры субъектов образовательного процесса в вузе / Е.В. Астахова // Проблемы педагогической инноватики в профессиональной школе : материалы Всерос. заоч. науч.-практ. конф. – Барнаул : АлтГТУ, 2010. – С. 26–29.
3. Блог [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org>.
4. Бовтенко М.А. Компьютерная лингводидактика : [учебное пособие] / Бовтенко М.А. – М. : Флинта : Наука, 2005. – 216 с.
5. Забарна А.П. Використання мережевих щоденників (блогів) у навчально-виховному процесі школи / А.П. Забарна // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. – 2008. – № 5 (17). – С. 45–49.
6. Інформатика. Навчальна програма для 10-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів. Академічний рівень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ciiit.zp.ua/index.php/ourwork/informatic/informprograms/item/65-proginformosnovnaistarsha>.

7. Раицкая Л.К. Дидактические и психологические основы применения технологий Веб 2.0. в высшем профессиональном образовании : [монография] / Раицкая Л.К. – М. : МГОУ, 2011. – 173 с.
8. Стеценко Г. Технологія Веб 2.0 як засіб використання освітніх веб-ресурсів майбутніми вчителями інформатики [Електронний ресурс] / Г. Стеценко. – Режим доступу : <http://galanet.at.ua/publ/1-1-0-27>.
9. Сысоев П.В. Технологии Веб 2.0 : Социальный сервис блогов в обучении иностранному языку / П.В. Сысоев, М.Н. Евстигнеев // Иностранные языки в школе. – 2009. – № 4. – С. 12–18.
10. Филатова А.В. Оптимизация преподавания иностранных языков посредством блог-технологий (для студентов языковых специальностей вузов) : автореф. дис. на соиск. ученой степени канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теория и методика обучения и воспитания (иностранные языки)» / А.В. Филатова. – М., 2009. – 20 с.

*Стаття рекомендована до друку
доктором пед. наук, професором кафедри дидактичної лінгвістики та літературознавства
навчально-наукового інституту філології та журналістики
Житомирського державного університету імені І. Франка
Кучерук О.А.*

Стаття надійшла до редакції 20 червня 2014 року

УДК 81'24

*Екатерина Кудрявцева
(г. Гюстро, Германия),
Лариса Бубекова
(г. Елабуга, Россия),
Сергей Буланов
(г. Москва, Россия),
Тамара Зеленина
(г. Ижевск, Россия)*

ИННОВАЦИОННЫЕ ИГРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ИЗУЧЕНИИ И ОСВОЕНИИ ЯЗЫКОВ ПЕРВИЧНОЙ И ВТОРИЧНОЙ СОЦИАЛИЗАЦИИ В РАМКАХ МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАЦИИ

Білінгвізм як явище лінгвістичного та екстралінгвістичного порядку є лише інструментом для обслуговування інших рівнів людської свідомості та діяльності. Лінгвістичний складник природної багатомовності має місце й реалізується в низці інших компетенцій: соціо-, медіа-, Я-, міжкультурної. Мова, запропонована нами під час проведення тестування, протоколювання спостережень тощо, тут набуває підпорядкованої, інструментальної функції, «виражаючи» й «відбиваючи» специфіку внутрішнього світу дво- або багатомовної особистості. Вихідна приналежність білінгва до двох культур, традицій, національних картин світу, результатом чого (при коректному виконанні індивідуального освітнього маршруту) є інтеркультурність, – ось той фундамент, на якому батьки й педагоги у взаємодії з дитиною можуть збудувати споруду креативності / самоактуалізації, бінарного й багатогранного бачення світу поза зв'язком з одиничними функціональностями, і цьому процесові оптимально надати ігрової форми, що відповідає потребам і здібностям самого учня.

Ключові слова: онтогенез, багатомовність, природний і позитивно набутий білінгвізм, мови соціалізації, креативність, інтеркультурність, міжкультурна компетенція, самоактуалізація, гейміфікація освітнього процесу, інноваційні ігрові технології.

Билингвизм как явление лингвистического и экстралингвистического порядка является не более чем инструментом для обслуживания иных уровней человеческого сознания и деятельности. Лингвистическая составляющая естественного многоязычия располагается и реализуется в ряду иных компетенций: социо-, медиа-, Я-, межкультурной. Язык, выдвигаемый нами при проведении тестирования, протоколировании наблюдений и т.д. на первый план, здесь принимает подчиненную, инструментальную функцию, «выражая» и «отражая» специфику внутреннего мира дву- или многоязычной личности. Исходная принадлежность билингва к двум культурам, традициям, национальным картинам мира, результирующая (при корректном